

طرح مرمت شهری و ساماندهی محله موسوی شهر مراغه

رقيه ثمودی^۱، شهريار ناسخيان^۲

۱- کارشناس ارشد مرمت ابنیه تاریخی(گرایش میراث شهری)، دانشکده حفاظت و مرمت، دانشگاه هنر اصفهان Hatra313@gmail.com
2- استادیار، دانشکده حفاظت و مرمت، دانشگاه هنر اصفهان. s.nasekhian@au.ac.ir

چکیده

شهر قدیم مراغه براساس تاریخ نوشته‌های برجای مانده و توصیفات سیاحان ساختاری همچون سایر شهرهای تاریخی کشور دارد. محله موسوی یکی از محلات قدیمی شهر در مرکز بافت تاریخی دارای میراث ملموس و ناملموس بیشمار می‌باشد. محله با داشتن ارزش‌های والای کالبدی، عملکردی، اقتصادی و فرهنگی، به دلیل فرسودگی واحدهای مسکونی، ضعف زیرساخت‌ها، مشکلات زیست محیطی، مشکلات معیشتی مردم، انفعال مدیریت‌های شهری و متخصصین، مرمت- های شتابزده مسیر رکود و عقب ماندگی را طی می‌کند. بنابراین باززنده‌سازی و احیاء محله موسوی به عنوان جزئی از هویت شهر در این برهه تاریخی ایجاب می‌کند(ضرورت می‌یابد). امروزه کمتر پژوهشی را می‌توان یافت که مرمت شهری و ساماندهی محله موسوی شهر مراغه را مورد واکاوی قرار داده باشد. این مقاله برای نخستین بار به باززنده سازی محله موسوی با بررسی مقوله‌های کالبدی- فضایی- عملکردی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی- تاریخی، مدیریتی- اجرایی، زیست محیطی و ترافیکی پرداخته است. روش انتخابی این تحقیق، توصیفی- تحلیلی که براساس مطالعات کتابخانه‌ای، میدانی و ترسیمی، موارد گوناگون حوزه مورد مطالعه را بررسی و ترسیم گشته است. این نوشتار سعی برآن دارد تا با بررسی پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های تاریخی و موجود در محله موسوی را آشکار ساخته و با الگو قراردادن تجارب بین‌المللی و ملی سیاستی متناسب با شرایط محله و برنامه‌ای جامع و راهبردی ارائه نماید. بر اساس یافته‌های به‌دست آمده از این جستار مشخص گردید. از عوامل اصلی شکست طرحهای مرمتی در محله عدم مشارکت ساکنین، عدم توجه به کاربری- های مورد نیاز محله و عدم هماهنگی ارگانهای مسئول بوده است. در تحقیق حاضر در طرح ساماندهی محله به مولفه- هایی چون باز آفرینی کارکردی، انطباق مکان و زمان در تعیین عملکرد جدید، تقویت هویت اجتماعی، تقویت حریم بناهای تاریخی، ارتقای سیستم زیست محیطی و آموزشی و ایجاد یک مدیریت یکپارچه بافت تاریخی، در راستای حفاظت هدفمند و توسعه پایدار و تاملی سازگار بین بافت قدیم و جدید ایجاد گردد. ارائه ضوابط و اصول مرمت شهری و طراحی میان‌افزا برگرفته از هویت بومی معماری و شهرسازی منطقه، مهم‌ترین گامی است که امروز باید در برنامه‌های مدیریتی و حفاظتی این بافت‌ها گنجانده شود.

واژه‌های کلیدی: توسعه پایدار، احیاء محله موسوی، مرمت شهری ، بافت تاریخی، شهر مراغه.

۱- مقدمه

بافت های تاریخی دارای چنان کیفیت محیطی هستند که هم اکنون قادر به ایجاد آن نیستیم این کیفیت محیطی با ارزش های زیباشناختی همراه است .فضای کالبدی در این بافت ها خاطره انگیز است، ما را با سازمان فضایی زندگی نسل های گذشته آشنا می کند و نشان می‌دهد ما دارای مدنیت جدی و شایسته ای بوده ایم. این در واقع همان چیزی است که امروزه به عنوان هویت مطرح می شود. آغاز بحران هویت در معماری و هنر معماری تقلید و تکرار آن بوده که مدرنیسم را به شکلی یکنواخت، خسته کننده و کلیشه ای عرضه کرد و از دهه ی پنجاه، موضوع بحران هویت مطرح شد(حبیبی، ۱۳۸۵، ۱۸).مطالعات گوناگون در نواحی کهن و قدیمی شهرها در ایران نشان می دهد که نحوه برخورد با این نواحی عمدتا مبتنی بر